

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

სამართლის ფაკულტეტი

ხელნაწერის უფლებით

ნ ი ნ ო ფ ი ფ ი ა

**ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის
თავისებურებანი საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით**

სამეცნიერო ხელმძღვანელი
ასოცირებული პროფესორი, სამართლის დოქტორი
ლევან დუნდუა

სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

თ ბ ი ლ ი ს ი, 0192, საქართველო

2019

სამეცნიერო ნაშრომი შესრულებულია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: **ლევან დუნდუა**
სამართლის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

ოფიციალური რეცენზენტები: **1. ნინო მესხიშვილი**
სამართლის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

2. კარლო ბზიშვილი
სამართლის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2019 წლის 25 ოქტომბერს, 17:00 საათზე, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე.

მისამართი: 0192 თბილისი, ჩარგლის ქუჩა N73, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, 305-ე აუდიტორია.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში.

სადისერტაციო საბჭოს სწავლული მდივანი:
სამართლის დოქტორი კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის
ასოცირებული პროფესორი:

ალექსანდრე გიორგიძე

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

ნაშრომის აქტუალობა: ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტები საფუძვლიან მეცნიერულ ანალიზს საჭიროებენ. აუცილებელია ამ ინსტიტუტთა თეორიული საფუძვლებისა და მათი პრაქტიკული გამოყენების გამოცდილების გაანალიზება, მათ შორის უცხო სახელმწიფოთა სამართლისა და სამართლის გამოყენების პრაქტიკის შესწავლა და შესაბამისი დასკვნების გამოტანა. აღნიშნული აუცილებელია იმ კუთხით, რომ კანონმდებელს საკითხთან დაკავშირებით უკეთესი წარმოდგენა შეექმნას, რაც ხშირ შემთხვევაში სამართალმცოდნეობასა და მის შემეცნებაზეა დამოკიდებული, კანონმდებელი კი ვალდებულია იმოქმედოს, სსკ-ში არსებული, წმინდა ტერმინოლოგიური ხარვეზების აღმოფხვრისათვის. ამ თვალსაზრისით ყველაზე მნიშვნელოვანი კითხვაა პასუხგასაცემი: სახელშეკრულებო სამართლის ცნებები: ხელშეკრულებიდან გასვლა და ხელშეკრულების მოშლა სინონიმურია, თუ ისინი სხვადასხვა სამართლებრივ კატეგორიას გამოხატავენ.

კვლევის მიზანი და ამოცანა: ამ ნაშრომის მიზანია სახელშეკრულებო სამართლის ინსტიტუტების: ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტების ძირითადი სამართლებრივი თავისებურებების ზედმიწევნით ზუსტად დახასიათება, მათი სათანადოდ დამუშავება და შეფასება, რამდენიმე პრობლემური საკითხის განხილვა და სასამართლო პრაქტიკის მიმოხილვა. კვლევის მიზანია იპოვოს ხარვეზები სსკ-ის იმ მუხლებში რომელიც ხელშეკრულებიდან გასვლასა და ხელშეკრულების მოშლას არეგულირებს. ჩვენი მიზანია ვაჩვენოთ ის ნიუანსები, რომლებიც ამ ინსტიტუტებს ერთმანეთისაგან განასხვავებს,

რათა აღმოიფხვრას ხარვეზები, რომლებიც არსებობს სსკ-ში ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის მარეგულირებელ მუხლებში, მათი სწორი ინტერპრეტაციისათვის.

კვლევა გადაჭრის კონკრეტულ პრობლემას, გამოიწვევს ერთმანეთისაგან ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტებს და საშუალებას მოგვცემს კოდექსში არსებული ხარვეზები დავინახოთ. ერთი ნაშრომით ძნელია ყველა საკითხზე ამომწურავი პასუხის გაცემა, თუმცა შევეცდებით, საფუძვლიანად განვსაზღვროთ ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის სამართლებრივი ინსტიტუტები.

აღნიშნული მიზნებიდან გამომდინარე დასახულ იქნა შემდეგი **ამოცანები**: ნაშრომის ამოცანაა ქართული სახელშეკრულებო სამართლის საფუძვლიანად შესწავლა და ჩამოყალიბება მისი მუხლების ისე, რომ სამართლის ადრესატისათვის ნათლად გასაგები გახდეს.

პრობლემა: დღევანდელ კოდექსში, ხელშეკრულების დასრულების გამომხატველი ტერმინოლოგიები ერთმანეთში იმდენად აღრეულია, რომ კონკრეტული საქმის გადაწყვეტისას, ჩვენ უნდა ვიცოდეთ თუ რომელია გრძელვადიანი ხელშეკრულება და რომელი - მოკლევადიანი (კონკრეტულ შებრუნებად შედეგზე ორიენტირებული). მხოლოდ ამ საკითხის გარკვევის შემდეგ უნდა მივუსადაგოთ კონკრეტულ საქმეს ხელშეკრულების დასრულების ესა თუ ის მუხლი იმისდა მიუხედავად, იქნება თუ არა მასში გამოყენებული შემდეგი ტერმინები: ხელშეკრულების მოშლა, ხელშეკრულების შეწყვეტა, ხელშეკრულებაზე უარის თქმა, ხელშეკრულებიდან გასვლა თუ ხელშეკრულების გაუქმება. მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სამართლის ინსტიტუტების კიდევ უფრო ფართო რეგულირება და ზოგადო პრინციპების განსაზღვრა.

კვლევის ობიექტი და საგანი: კვლევის ობიექტი და საგანი ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტების დახასიათებაა, მათი გამიჯვნა ერთმანეთისაგან, ხარვეზიანი მუხლების სწორი ინტერპრეტაცია, სასამართლო გადაწყვეტილებების შეფასება და რეკომენდაციები კანონმდებლისათვის.

ნაშრომის მოცულობა და ტექსტი: სადოქტორო ნაშრომი „ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის თავისებურებანი საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით“ წარმოდგენილია 133 გვერდად. დისერტაციის გაფორმების ინსტრუქციის მიხედვით შესრულებულია A4 თაბახზე, შრიფტით Sylfaen, ზომით 12, ინტერვალით 1,5 და შედგება შესავალი, ხუთი თავის, დასკვნებისა და გამოყენებული ლიტერატურის სიისაგან, რომელიც 98 დასახელებით არის წარმოდგენილი.

კვლევის მეთოდები: თემაში დასმული პრობლემის კვლევისას შემოღებისდაგვარად ვიყენებთ შემდეგ მეთოდებს: **კვლევისა და ლოგიკური ანალიზის მეთოდს.** ეს მეთოდი გამოვიყენეთ ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტების დეტალურად შესასწავლად და დასაბუთებული დასკვნების გასაკეთებლად. ამ მეთოდს დიდი მნიშვნელობა აქვს ნაშრომისათვის. ქართულ და უცხოურ ლიტერატურაში განსახილველი საკითხების შესწავლის გარეშე შეუძლებელი იყო ანალიზის გაკეთება და სადისერტაციო ნაშრომში დასმული პრობლემის ეფექტიანი გადაწყვეტა. ანალიზის მეთოდმა საშუალება მოგვცა გარკვეულ საკითხებზე შეგვემუშავებინა რიგი საკანონმდებლო ცვლილებების წინადადებები.

შედარებით-სამართლებრივი მეთოდი გულისხმობს განსახილველი

საკითხების საერთო და განმასხვავებელი ნიშნებისა და მიდგომების დადგენას. შემეცნების კარგ საშუალებას სწორედ ეს მეთოდი იძლევა. ეს მეთოდი ჩვენ გამოვიყენეთ განსახილველ საკითხთან დაკავშირებით არსებული, ეროვნული და სხვადასხვა ქვეყნების, სამართლებრივი წყაროების შესასწავლად, საკუთარი დასკვნების ფორმულირებისათვის და შეხედულებების არგუმენტირებისათვის.

გამოყენებულია **ნორმატიული მეთოდი**, ვინაიდან საკანონმდებლო ბაზის შესწავლის გარეშე შეუძლებელი იყო საკითხის სრულად გაანალიზება. ნაშრომი არ შემოიფარგლება მხოლოდ ქართული კანონმდებლობის განხილვით, ნაშრომში წარმოდგენილია ცალკეული ქვეყნების ნორმატიული ბაზაც.

ნაშრომში გამოვიყენეთ **ემპირიული მეთოდი**. ამ მეთოდს, უწინარეს ყოვლისა ვიყენებთ სასამართლოს გადაწყვეტილებათა შესწავლისას.

ისტორიულ-შედარებით მეთოდს ვიყენებთ მოქმედ „გადახდისუნარიობის საქმის წარმოების შესახებ“ და ძალადაკარგულ „გაკოტრების საქმეთა წარმოების შესახებ“ კანონებთან მიმართებაში. მათ შორის მსგავსებისა და განსხვავების საფუძველზე სხვადასხვა თვალსაზრისების ჩამოყალიბებისათვის.

ნაშრომში განხილულია შემდეგი თემები: ხელშეკრულებიდან გავლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტები, მათთვის დამახასიათებელი და ერთმანეთისაგან განმასხვავებელი ნიშნები, მათი თანმდევი პროცედურები (დამატებითი ვადის განსაზღვრა, შეტყობინება, ზიანის ანაზღაურება, გაფრთხილება, პატივსადები საფუძველი), ხელშეკრულების მოშლის ვადები და შედეგები, ვალდებულების დარღვევა, რესტიტუციის პრინციპი, ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლება ხელშეკრულების

მოშლისას, შრომითი ხელშეკრულების მოშლის პირობები, ევროპის სახელშეკრულებო სამართალი, საკანონმდებლო ხარვეზები, სასამართლო პრაქტიკა.

ხელშეკრულებიდან გასვლასა და ხელშეკრულების მოშლას –საერთო ის აქვთ, რომ ორივე სახელშეკრულებო ურთიერთობის დასრულების სამართლებრივი ინსტიტუტებია. თუმცა კანონში მკაფიოდ არ ჩანს, ხელშეკრულებიდან გასვლა და ხელშეკრულების მოშლა სინონიმური ცნებებია, თუ ისინი სხვადასხვა სამართლებრივ კატეგორიას გამოხატავენ. სამოქალაქო კანონმდებელი ხშირად იყენებს ერთ ცნებას მეორე ცნების მიერ განსაზღვრული ინსტიტუტის აღსანიშნავად. სსკ-ის ზოგიერთ ნორმაში, სადაც თავისი არსით განსაზღვრულია ხელშეკრულებიდან გასვლა, გამოყენებულია ტერმინი „ხელშეკრულების მოშლა“ და პირიქით. ეს მდგომარეობა კი სამართლებრივი ნორმების სწორი გამოყენების პრობლემას ქმნის და წარმოშობს გაუგებრობების არსებობის რისკს. სამართლის ერთ-ერთი დავალებაა კონკრეტული პირებისათვის (სამართლის ადრესატებისათვის) ნათელი იყოს მათი სამართლებრივი მდგომარეობა, რადგანაც სწორედ ამგვარად შეიძლება მათ საკუთარი ცხოვრება დაგეგმონ და სამოქალაქო ბრუნვაში არსებული რისკების თავიდან არიდება შეძლონ. აქედან გამომდინარე, კანონმდებელი ვალდებულია ხარვეზები გამოასწოროს და ამით სამართლებრივი უსაფრთხოების ჩამოყალიბებას ხელი შეუწყოს.

კანონმდებლობის **პრობლემა**: მდგომარეობს იმაში, რომ ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტები კანონმდებლობაში სათანადოდ დახასიათებული არაა.

კვლევა გადაჭრის კონკრეტულ პრობლემებს: ის დაეხმარება დაინტე-

რესებულ პირებს განასხვავონ ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის სამართლებრივი ტერმინები ერთმანეთისაგან, რათა არ მოხდეს მათ შორის ურთიერთარღვევა. გამიჯნავს ერთმანეთისაგან ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტებს და საშუალებას მოგვცემს შევიმუშაოთ ისეთი კანონი, რომელიც დააკმაყოფილებს სამართლის ადრესატის მოთხოვნებს.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე: ნაშრომი, რომელიც გარკვეულ პოზიციას აყალიბებს სახელშეკრულებო სამართალთან დაკავშირებით, ახლებური ანალიზია ცნობილი ავტორების წიგნებისა და სტატიების შესახებ, რომლებიც ზემოაღნიშნული ინსტიტუტების განმარტებას გვაძლევენ. მათი განხილვისას გამოიკვეთა განსხვავებები და მსგავსებები. ჩვენი მიზანია, სწორედ ამ სხვაობათა და მსგავსებათა დანახვა. თემის სიახლეც ესაა, ქართული კანონმდებლობის სასამართლო პრაქტიკისა და უცხოური კანონმდებლობის შედარებით სამართლებრივი ანალიზის ჭრილში განხილვა.

კვლევის შედეგად შესწავლილია ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტები თავისი წარმოშობის წინაპირობებითა და შედეგებით; განზოგადებულია ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტების ცნებები; აღმოჩენილია სსკ-ის ხარვეზიანი მუხლები; შემუშავებულია ხარვეზიანი მუხლების ალტერნატიული ვარიანტები. კვლევის შედეგად ნათელია, რომელ მუხლებშია ხარვეზები და რა უნდა შეიცვალოს, რომ კანონი სამართლის ადრესატისათვის გასაგები გახდეს.

ნაშრომის ღირებულება და დანიშნულება: ნაშრომი განკუთვნილია კანონმდებლებისადმი კანონმდებლობაში არსებული ხარვეზების

გაანალიზებისა და აღმოფხვრისათვის.

ჩვენ ვადგენთ ხარვეზებს ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის, როგორც სამართლებრივი ინსტიტუტების რეგულირებაში; ვმიჯნავთ ერთმანეთისაგან ხელშეკრულებიდან გასვლის, ხელშეკრულების მოშლის და ხელშეკრულების გაუქმების სამართლებრივ ინსტიტუტებს. ვადგენთ ხარვეზებს სსკ-ის შემდეგ მუხლებში: 399-ე, 405-ე, 491-ე, 492-ე, 541-ე, 636-ე, 637-ე, 809-ე, 812-ე, 938-ე. ტერმინოლოგიური უნიფიკაციის თვალსაზრისით რეკომენდაციას ვთავაზობთ კანონმდებლებს სსკ-ის შემდეგ მუხლებზე: 352-ე, 398-ე, 399-ე.

ხელშეკრულებიდან გასვლის თავთან მიმართებაში ვადგენთ სსკ-ის სტრუქტურულ ხარვეზს. რეკომენდაციას ვთავაზობთ კანონმდებელს კოდექსში ცალკე თავის დამატების თვალსაზრისით ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტის, ნაწილობრივი (შეუსაბამო) შესრულების, ვალდებულების შეუსრულებლობის და შესრულების შეუძლებლობის რეგულირებისათვის. რეკომენდაციას ვთავაზობთ შესაგებლის ინსტიტუტის, შეცვლილი გარემოებებისადმი ხელშეკრულების მისადაგების ინსტიტუტის დაკონკრეტებისათვის; ტერმინების „ზიანის“ და „ზარალის“ გამოიჯენისათვის; საკანონმდებლო დონეზე ნაწილობრივი/არასრული რესტიტუციის განსაზღვრისათვის; ცალკეული ინსტიტუტების განვრცობისათვის (მაგალითად: ხელშეკრულებიდან გასვლის, ხელშეკრულების მოშლის, ვალდებულების დარღვევის, ვალდებულების შეუსრულებლობის, შეტყობინების) ერთიანი ცნებების ჩამოყალიბებისათვის.

ნაშრომის აპრობაცია: ნაშრომის ცალკეული მონაკვეთები სტატიების

სახით დაბეჭდილია სხვადასხვა სამეცნიერო ჟურნალებში. სტატიების ნაწილი გამოქვეყნებულია საერთაშორისო რეცენზირებად ჟურნალებში.

ნაშრომის თეორიული ბაზა: სადისერტაციო თემის შერჩევისა და მუშაობის პროცესში, შესაბამისად მისი აქტუალობის დასასაბუთებლად, ჩვენ მიერ მოძიებული და ნაწილობრივ დამუშავებულია საკვლევ თემასთან დაკავშირებით არსებული, შემდეგი წყაროები: ხელშეკრულების დასრულებასთან დაკავშირებით საქართველოს პარლამენტის ბიბლიოთეკის მასალები და ოფიციალურ ვებ-გვერდებზე მოძიებული ნაშრომები, კვლევები, მონოგრაფიები, სტატიები, პუბლიკაციები, ოფიციალური დოკუმენტები, საცნობარო მასალები, პერიოდული პრესა, სადისერტაციო ნაშრომები და ინტერნეტ რესურსები როგორც ქართულ, ისე უცხოურ ენებზე. ჩვენი სადისერტაციო ნაშრომის კვლევის საფუძველია როგორც ქართველი, ისე უცხოელი მეცნიერების თეორიული ხასიათის კვლევები, ქართული და უცხოური კანონმდებლობა. ნაშრომში დამუშავებულია სსკ-დან სახელშეკრულებო სამართალი, რომლებიც გარკვეულ ხარვეზებს შეიცავენ. ვიკვლევთ აგრეთვე საქართველოს სასამართლო პრაქტიკასა და უცხოურ სამართალსა და პრაქტიკას.

ნაშრომი შედგება შესავლის, ლიტერატურის მიმოხილვის, 5 თავის, 21 ქვეთავისა და დასკვნისაგან, რომელსაც თან ერთვის გამოყენებული ლიტერატურისა და წყაროების ნუსხა.

ნაშრომის შინაარსი შემდეგია:

ტიტულის გვერდი

ხელმოწერების გვერდი

საავტორო უფლების გვერდი

ანოტაცია (ქართული)

summary (ინგლისური)

შინაარსი (სარჩევი)

გამოყენებული აბრევიატურების ნუსხა

შესავალი

ლიტერატურის მიმოხილვა

შედეგები და მათი განსჯა

თავი 1. ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის სამართლებრივი ინსტიტუტების ზოგადი დახასიათება

1.1. ხელშეკრულებიდან გასვლის ინსტიტუტის ზოგადი დახასიათება

1.2. ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტის ზოგადი დახასიათება

თავი 2. ხელშეკრულებიდან გასვლის ინსტიტუტი

2.1. ვალდებულების დარღვევა, როგორც ხელშეკრულებიდან გასვლის წინაპირობა

2.2. ვალდებულების შესრულების შეუძლებლობა, როგორც ხელშეკრულების დარღვევის ერთ-ერთი სახე

2.3. ხელშეკრულებიდან გასვლის გამოყენების წინაპირობები

2.3.1. დამატებითი ვადის დაწესება/გაფრთხილება

2.3.2. შეტყობინება

2.4. ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლების შეზღუდვის წინაპირობები

2.5. სამომხმარებლო ხელშეკრულებიდან გასვლის დაუშვებლობა

თავი 3. ხელშეკრულებიდან გასვლის სამართლებრივი შედეგები

3.1. ორმხრივი რესტიტუციის პრინციპი საქართველოს სამოქალაქო სამართალში

3.2. ნატურით დაბრუნება ხელშეკრულებიდან გასვლისას

3.3. ფულადი ანაზღაურება ხელშეკრულებიდან გასვლისას

3.4. ზიანის ანაზღაურება ხელშეკრულებიდან გასვლისას

თავი 4. ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტი

4.1. ხელშეკრულების მოშლის წინაპირობები

4.1.1. პატივსადები საფუძვლის არსებობა

4.1.2. ვალდებულების დარღვევა

4.1.3. დამატებითი ვადის დაწესება/გაფრთხილება

4.2. ხელშეკრულების მოშლის ვადები ცალკეული ხელშეკრულების მაგალითზე (ქირავნობა, იჯარა, ლიზინგი, დაზღვევა, საკრედიტო ხელშეკრულება, სამისდრემიო რჩენა)

4.3. რესტიტუციის დასაშვებობა ხელშეკრულების მოშლისას

4.4. ზიანის ანაზღაურება ხელშეკრულების მოშლისას

4.5. შრომითი ხელშეკრულების მოშლის პირობები

თავი 5. ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტის რეგულირება ვალაუვალობის (გაკოტრების) სამართალში

დასკვნები და წინადადებები

გამოყენებული ლიტერატურის სია

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

ნაშრომის პირველ თავში „ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის სამართლებრივი ინსტიტუტების ზოგადი დახასიათება“ განმარტებულია ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის სამართლებრივი ინსტიტუტები, გადმოცემულია მათი ზოგადი დახასიათება. დასმულია პრობლემა, ხელშეკრულებიდან გასვლა და ხელშეკრულებაზე უარის თქმა, აგრეთვე

ხელშეკრულების მოშლა და ხელშეკრულების შეწყვეტა სინონიმური ცნებებია თუ არა?! აღნიშნულია, რომ გარეგნულად ხელშეკრულებიდან გასვლა და ხელშეკრულების მოშლა ძალიან ჰგავს ერთმანეთს. ორივე შემთხვევაში წყდება სახელშეკრულებო ურთიერთობა, მაგრამ მათ შორის მაინც მნიშვნელოვანი განსხვავებაა. ხელშეკრულებიდან გასვლის ინსტიტუტისათვის არსებითი მახასიათებელი თავდაპირველი მდგომარეობის აღდგენა რესტიტუციაა, რაც მოშლის შემთხვევაში როგორც წესი წარმოუდგენელია.

ხელშეკრულებიდან გასვლა არის „ცალმხრივი მიღება სავალდებულო ნების გამოვლენით ვალდებულებითი ურთიერთობის უკუქცევა“ (მეორეული მოთხოვნის უფლებით), ხელშეკრულებიდან გასვლა აღმჭურველი უფლებაა, რომელიც გამოიყენება როგორც უკიდურესი ზომა (ultima ratio).

ხელშეკრულებიდან გასვლა არის სამართლის ინსტიტუტი, რომელიც გულისხმობს პირ(ებ)ის უფლებას – (გერმ: - „Gestaltungsrecht“ და არა მოთხოვნის უფლებას, გერმ: „Anspruch“) – მოკლევადიანი სახელშეკრულებო ვალდებულებით სამართ-ლებრივი ურთიერთობისას, მაშინ როდესაც შეცვლილი გარემოებებისადმი მისადაგება შეუძლებელია, გარკვეული წინაპი-რობების არსებობისას ცალმხრივი ნების გამოვლენით მეორე მხარისთვის ხელშეკრულებიდან გასვლის თაობაზე შეტყობინებით მოახდინოს სამართლებრივი მდგომარეობის შეცვლა.

ხელშეკრულების მოშლა არის სამართლის ინსტიტუტი, რომელიც გულისხმობს პირ(ებ)ის უფლებას გრძელვადიანი სახელშეკრულებო ვალდებულებით სამართლებრივი ურთიერთობი-სას, მაშინ როდესაც შეცვლილი გარემოებებისადმი მისადაგება შეუძლებელია, პატივსადები საფუძვლების არსებობისას ცალმხრივი ნების გამოვლენით (ან შეთან-

ხმებით) მოახდინოს სამართლებრივი მდგომარეობის შეცვლა.

ხელშეკრულების მოშლა ხორციელდება ისეთ გრძელვადიან სახელშეკრულებო ურთიერთობებში, როგორებიცაა ქირავნობის ხელშეკრულება, იჯარა, ფრენშაიზინგი, სადაზღვეო ხელშეკრულება, სამისდღეშიო რჩენის ხელშეკრულება, ერთობლივი საქმიანობა-ამხანაგობა, კრედიტი, მიბარება და ა.შ. ხელშეკრულებიდან გასვლა ხორციელდება ისეთ მოკლევადიან სახელშეკრულებო ურთიერთობებში როგორებიცაა ნასყიდობა, გირავნობა, ნარდობა.

ამ თავში ჩვენ ვსაუბრობთ აგრეთვე ხელშეკრულების შესრულების სავალდებულობაზე და ხელშეკრულების გაუქმების ინსტიტუტზე, როგორც ფაქტზე რომელსაც ადგენს სასამართლო.

დისერტაციის მეორე თავი – „ხელშეკრულებიდან გასვლის ინსტიტუტი“ მოიცავს ისეთ ძირითად და საკვანძო საკითხებს, როგორიცაა: ვალდებულების დარღვევა, როგორც ხელშეკრულებიდან გასვლის წინაპირობა, ვალდებულების შესრულების შეუძლებლობა, ხელშეკრულებიდან გასვლის გამოყენების წინაპირობები, დამატებითი ვადის დაწესება/ გაფრთხილება, შეტყობინება, ხელშეკრულებიდან გასვლის უფლების შეზღუდვის წინაპირობები, სამომხმარებლო ხელშეკრულებიდან გასვლის დაუშვებლობა.

ამ თავში ვმსჯელობთ აშკარა ვარაუდის საფუძვლისა და არსებითი და უმნიშვნელო დარღვევის განსაზღვრის კრიტერიუმებზე გაეროს 1980 წლის „საქონლის საერთაშორისო ყიდვა-გაყიდვის ხელშეკრულებათა შესახებ“ კონვენციის მაგალითზე. შეტყობინების შესახებ მუხლის გავრცობის აუცილებლობაზე; ხელშეკრულებიდან გასვლის ნების გამოვლენის თავისებურებაზე; დამატებითი ვადის არა აბსოლუტურობაზე და

მის პოზიტიურ მნიშვნელობაზე; შეტყობინებაზე, როგორც ორმხრივ გარიგებაზე და მისი გაგზავნის ფაქტის დადგენის მნიშვნელობაზე; სსკ-ის 405.3 (დ) მუხლის საფუძველზე შესაგებლის წარდგენის უფლებაზე; ზიანის და ზარალის ინსტიტუტების განსხვავებაზე; ვალდებულების განზრახ და გაუფრთხილებელ დარღვევაზე; ხელშეკრულებიდან გასვლის დაუშვებლობის კრიტერიუმებზე.

ვმსჯელობთ შეტყობინების შინაარსზე, მისი გაგზავნის ფორმა, საშუალება და მიზანზე. დახასიათებული და გამიჯნულია ერთმანეთისგან ზრალი და ზიანი, როგორც იურიდიული ცნებები. რა შემთხვევაში უნდა გამოვიყენოთ ცნება ზარალი და რა შემთხვევაში ზიანი.

შესაგებლის წარდგენის უფლების განხორციელების ვადაზე, როდის აქვს მხარეს ამ უფლების განხორციელების შესაძლებლობა, ხელშეკრულებიდან გასვლის შესახებ შეტყობინების მიღების შემდეგ, თუ მანამდე.

ხელშეკრულებიდან გასვლის წინაპირობაა ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადამოსული მოთხოვნის შეუსრულებლობა ან ისეთი აშკარა ვარაუდის არსებობა, რომელიც კრედიტორს აფიქრებინებს, რომ დადგება ხელშეკრულებაზე უარის თქმის საფუძველები.

ხელშეკრულებიდან გასვლის საფუძველია მხოლოდ ნამდვილი, ვადამოსული და უპრეტენზიო ვალდებულების დარღვევა. თუ ვალდებულება ჯერ კიდევ არ არის შესასრულებელი, მხარეს ხელშეკრულებიდან გასვლის საფუძველი და შესაბამისად უფლება არ აქვს.

ვალდებულების შესრულების შეუძლებლობა განსხვავებული სამართლებრივი წინაპირობებით ფუძნდება, რომელიც თანმდევ შედეგად

შესრულების ვალდებულებისადმი გათავი-სუფლებას მოიაზრებს.

ხელშეკრულებიდან გასვლის მოთხოვნის წინაპირობაა დამატებითი ვადის განსაზღვრა, რაც ნამდვილია თუკი შეტყობინებულია მიღებასავალდებულო ნების გამოვლენა.

ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტებს შორის ყველაზე მთავარი განმასხვავებელი ნიშანი, სამართლებრივი შედეგებია, თუ მხარეთა ან სასამართლოს მიერ არასწორად შეფასდება სამოქალაქო სამართლებრივი მდგომარეობა და გამოყენებულ იქნება ის სამართლებრივი რეჟიმი რაც კონკრეტული ურთიერთობისათვის შეუსაბამო იყო, მხარეები მოექცევიან არასათანადო პირობებში, რასაც წესით მათი სამართლებრივი მდგომარეობა არ ითვალისწინებდა. ხელშეკრულებიდან გასვლის საფუძველია მხოლოდ ნამდვილი, ვადამოსული და უპრეტენზიო ვალდებულების დარღვევა.

ხელშეკრულებიდან გასვლაზე უარის თქმის უფლების შეზღუდვა გამოწვეულია ხელშეკრულების საგნის ვარგისიანობის, აქტუალობისა და ღირებულების დროში შეზღუდულობით.

მესამე თავში „ხელშეკრულებიდან გასვლის სამართლებრივი შედეგები“ ჩვენი კვლევის ინტერესის სფეროდან გამომდინარე შესწავლილია: ორმხრივი რესტიტუციის პრინციპი სამოქალაქო სამართალში; ნატურით დაბრუნების ვალდებულება; ფულადი ანაზღაურების ვალდებულება; ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება.

ინგლისური საერთო სამართლის მიხედვით, მარკენეზის თეორიის საფუძველზე ვმსჯელობთ რესტიტუციის პრინციპის განხორციელები-საგან განთავისუფლებისათვის რა პირობის აუცილებლობაა საჭირო და ამ დროს მტკიცების ტვირთზე; რესტიტუციის პრინციპის განხორცი-

ელების წინაპირობებზე; უსაფუძვლო გამდიდრებასთან რესტიტუციის პრინციპის მიმართებაზე; სსკ-ის 448-ე, გსკ-ის 397-ე და რფსკ-ის 415-ე მუხლებზე დაყრდნობით რესტიტუციის პრინციპის გამოყენების არა იმპერატიულობაზე და არა აბსოლუტურად უვადოობაზე; ქონების დაბრუნების საშუალებებზე და ვადებზე; ცალმხრივ რესტიტუციაზე და რფსკ-ის, აშშ-სა და ინგლისის კანონმდებლობის (აშშ-ს ერთიანი სავაჭრო კოდექსი მუხლი 2.106.3,4 და 2ა-505.1,2) მაგალითზე ნაწილობრივ/ არასრული რესტიტუციის არსებობის აუცილებლობაზე; შესრულების შეუძლებლობისას განზრახ და გაუფრთხილებელ ბრალზე; ტერმინები „ზიანი“ და „ზარალის“ გამოიყენასა და მათ მნიშვნელობაზე. საუბარია, რომ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული უფლებებისა და მოვალეობების არ შესრულება, კეთილსინდისიერ მხარეს უფლებას ანიჭებს ხელშეკრულებიდან გავიდეს. მას შემდეგ, რაც დაზარალებული მხარე ხელშეკრულებიდან გავა, იგი ორმხრივი რესტიტუციის ვალდებულების ქვეშ ექცევა. ამ ვალდებულების არ განხორციელება სარჩელის წარდგენის უფლების საფუძველია.

ორმხრივი რესტიტუცია ხელშეკრულებიდან გასვლის სამართლებრივი შედეგია. ხელშეკრულებიდან გასვლის შემდეგ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვალდებულების შესრულება აღარ ექვემდებარება განხორციელებას და ვალდებულება წყდება, ხოლო განხორციელებული ექვემდებარება დაბრუნებას. ხელშეკრულებიდან გასვლისას ჯერ კიდევ შეუსრულებელი ძირითადი ვალდებულებები განხორციელებას აღარ ექვემდებარება. ხელშეკრულებიდან გასვლის შემთხვევაში ხელშეკრულების ორივე მხარეს წარმოეშობა უფლებები და მოვალეობები. უფლება მოითხოვოს ის, რაც გადასცა მეორე მხარეს და ვალდებულება

უკან დააბრუნოს ის, რაც ხელშეკრულებით მიიღო.

რესტიტუციის პრინციპის განხორციელება შესაძლებელია ორი გზით: ნატურით დაბრუნებით (უკუქცევით) და ფულადი კომპენსაციით. ნივთები და უფლებები მხარეებმა ერთმანეთს ნატურით უნდა დაუბრუნონ, ხოლო ფულადი ვალდებულების შესრულება შესაბამისი ეკვივალენტური თანხის (გონივრული თანხის) და არა ინდივიდუალურად განსაზღვრული ფულადი ბანკნოტების მეშვეობით ხორციელდება.

ფულად რესტიტუციას მიმართავენ მაშინ, როდესაც გვაროვნული ნივთით დაბრუნება ბუნებრივად შეუძლებელია, ხელშეკრულების საგანი გამოიხატება გამოყენებადი საგნით ან შესრულებული სამუშაოთი ანდა მომსახურების მიღებით. ამგვარ რესტიტუციას პირობითად საკომპენსაციო რესტიტუციასაც უწოდებენ.

მოთხოვნის საფუძვლების მიხედვით, კრედიტორი უფლებამოსილია მოვალეს წარუდგინოს შემდეგი მოთხოვნები: პირველადი მოთხოვნა – კრედიტორი ითხოვს ვალდებულების შესრულებას (შესაძლებელია კომბინაცია ზიანის ანაზღაურებასთან ერთად).

მეორეული მოთხოვნა – კრედიტორი მოითხოვს იმ კონკრეტული ზიანის ანაზღაურებას, რომელიც წარმოიშვა მოვალის ქმედების გამო ან კრედიტორი მოითხოვს ხელშეკრულებიდან გასვლას (შესაძლებელია კომბინაცია ზიანის ანაზღაურებასთან ერთად).

დამხმარე (არაპირითადი) მოთხოვნები – კრედიტორი ისეთ მოთხოვნას აყენებს, რომელიც უშუალოდ ძირითადი ვალდებულებისაგან არ გამომდინარეობს და არსებობს ძირითადი მოთხოვნებისაგან დამოუკიდებლად, თუმცა ხელშეკრულების შესრულების აუცილებელი წინაპირობაა.

მეოთხე თავში „ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტი“ – განხილულია ხელშეკრულების მოშლის წინაპირობები, პატივსადები საფუძვლის არსებობა, ვალდებულების დარღვევა, დამატებითი ვადის დაწესება/გაფრთხილება. ცალკე ქვეთავია დათმობილი ხელშეკრულების მოშლის ვადებზე, რომელიც განხილულია ცალკეული ხელშეკრულების მაგალითზე (ქირავნობა, იჯარა, ლიზინგი, დაზღვევა, საკრედიტო ხელშეკრულება, სამისდრეშო რჩენა). ცალკე ქვეთავიში ეთმობა რესტიტუციის დასაშვებობას ხელშეკრულების მოშლისას და შრომითი ხელშეკრულების მოშლის პირობებს.

ხელშეკრულების მოშლის წინაპირობა შეიძლება იყოს ხელშეკრულებით დათქმული (ან კანონით პირდაპირ მითითებული) ვადის გასვლა. თუ ვადა არ არის დადგენილი ერთ-ერთი მხარის მიერ განცხადების წარდგენით - რეგულარული მოშლის გზით, ან ვადამდე პატივსადები საფუძვლის არსებობისას არარეგულარული მოშლის გზით. პატივსადები ინტერესი როგორც ხელშეკრულების მოშლის ისე ტრანსფორმაციის საფუძველია. ინტერესს კი განსაზღვრავს როგორც შესრულების პროცესი ისე მის გარეთ არსებული გარემოებანი.

გრძელვადიან სახელშეკრულებო ურთიერთობებში დაწესებულ სპეციალურ ვადებს პატივსადები საფუძველის არსებობა აბათილებს და ვადის დაუცველად ხელშეკრულების მოშლის შესაძლებლობას იძლევა. მოშლისათვის აუცილებელია პატივსადები საფუძვლის არსებობა, თუმცა შეიძლება საფუძველი ვალდებულების დარღვევაც იყოს, უფრო სწორად ვალდებულების დარღვევის გამოსწორებისათვის მიცემული ვადის უშედეგოდ გასვლა ან უშედეგო გაფრთხილება.

ვალდებულების დარღვევისას პატივსადები საფუძვლის არსე-

ბოზისას განისაზღვრება დამატებითი ვადა.

სსკ-ით არ არის დადგენილი ხელშეკრულების მოშლის ზოგადი ვადა, იგი სხვადასხვა მუხლებშია გათვალისწინებული და ცალკეული ხელშეკრულებებისათვის განსხვავებულია.

სახელშეკრულებო ურთიერთობა შეიძლება დაიდოს განსაზღვრული ან განუსაზღვრელი ვადით. პირველი ეს ის შემთხვევაა როდესაც ხელშეკრულებაში პირდაპირ ან ირიბად განსაზღვრულია მისი შესრულების ვადები. ხოლო მეორე შემთხვევაში, მხარე უფლებამოსილია მოშალოს ხელშეკრულება კანონით დადგენილი მოშლის ვადის დაცვით.

ხელშეკრულების მოშლას ეფექტი აქვს მხოლოდ მომავალში შესასრულებელი ვალდებულებების მიმართ. ხელშეკრულების მოშლა არ იწვევს მხარეების მიერ უკვე მიღებული სარგებელის დაბრუნებას. სამართლებრივი შედეგი მოშლის მომენტისას დგება და არა დადებისას.

სსკ-ის 361.2-ე მუხლის დისპოზიციის თანახმად, ვალდებულება უნდა შესრულდეს ჯეროვნად, კეთილსინდისიერად, დათქმულ დროსა და ადგილას. მოვალის მიერ ვალდებულების დარღვევისას კრედიტორს შეუძლია მოითხოვოს ამით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება. ზიანი უნდა ანაზღაურდეს არა მხოლოდ ფაქტობრივად დამდგარი ქონებრივი ზიანისათვის, არამედ მიუღებელი შემოსავლისათვისაც.

შრომითი ხელშეკრულების მოშლის სხვადასხვა მიზეზები არსებობს, დასაქმებულის პენსიაზე გასვლა, სხვა უფრო ხელსაყრელი სამსახურის პოვნა, ხელშეკრულების ვადის ამოწურვა, სამსახურიდან გათავისუფლება და სხვ. პირველი სამი მიზეზი დადებითია, ხოლო მეოთხე იწვევს პრობლემებს.

მეხუთე თავში „ხელშეკრულების მოშლის თავისებურებანი ვალა-

უვალობის (გაკოტრების) სამართალში“ დასმულია პრობლემა, არის თუ არა ვალაუვალობის სამართალი სსკ-თან და შრკ-თან შესაბამისობაში.

საქართველოს 2007 წლის კანონში „გადახდისუუნარობის საქ-მის წარმოების შესახებ“ (შემდგომში-გადკა) არაფერია ნათქვამი გადახდისუუნარობის საქმის გახსნის შემდეგ სახელშეკრულებო ურთიერთობის მოწესრიგების შესახებ. მსჯელობის საგანია კითხვები: აქვს თუ არა მხარეს გადახდისუუნარობის (გაკოტრების) საქმის გახსნის შემთხვევაში ხელშეკრულებიდან გასვლის ან ხელშეკრულების მოშლის უფლება და თუ აქვს - რა ეტაპზე და როგორ უნდა მოწესრიგდეს ეს ურთიერთობა.

დასკვნები და წინადადებები

როგორც განხილული სამართლებრივი საკითხების შესწავლის საფუძველზე გახდა ნათელი და ეს თემაშიც გამოიკვეთა, სსკ-ში მნიშვნელოვანი ხარვეზებია ხელშეკრულებიდან გასვლისა და ხელშეკრულების მოშლის, როგორც სამართლებრივი ინსტიტუტების რეგულირებაში. ქართული სამოქალაქო კოდექსი არ შეიცავს ცალკეული ინსტიტუტების შესახებ ერთიან ცნებებს (მაგ.: ხელშეკრულებიდან გასვლის, ხელშეკრულების მოშლის, ვალდებულების დარღვევის, ვალდებულების შეუსრულებლობის, შეტყობინების), რაც, ვფიქრობთ, ქართული კანონმდებლობის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანია.

კოდექსში ერთმანეთისაგან არ არის გამიჯნული ხელშეკრულებიდან გასვლის, ხელშეკრულების მოშლის და ხელშეკრულების გაუქმების სამართლებრივი ინსტიტუტები. დღევანდელი კოდექსიდან გამომდინარე, ეს ტერმინოლოგია იმდენად აღრეულია, რომ კანონმდებლობაში თუ ხელშეკრულებაში გამოყენებული ტერმინების მიუხედავად კონკრეტული საქმის გადაწყვეტისას, ჩვენ უნდა ვიცოდეთ, რომელია გრძელ-

ვადიანი ხელშეკრულება და რომელი – მოკლევადიანი (კონკრეტულ შებრუნებად შედეგზე ორიენტირებული) და შემდეგ მივუსადაგოთ ხელშეკრულების დასრულების ესა თუ ის მუხლი კონკრეტულ საქმეს, მიუხედავად იმისა, გამოყენებულია თუ არა მასში ტერმინები ხელშეკრულების მოშლა, ხელშეკრულების შეწყვეტა, ხელშეკრულებაზე უარის თქმა, ხელშეკრულებიდან გასვლა თუ ხელშეკრულების გაუქმება. სსკ-ის განხილვის შედეგად ხარვეზები აღმოჩნდა შემდეგ მუხლებში:

1. სსკ-ის 399-ე მუხლში მითითებულია „ხელშეკრულებაზე უარი“, „ხელშეკრულებიდან გასვლა“. (სსკ-ის 399-ე მუხლის სათაურია „უარი გრძელვადიან ვალდებულებით ურთიერთობაზე“ (გსკ. მუხლი 314). ამ ნორმით ცალსახად მოწესრიგებულია გრძელვადიანი სახელშეკრულებო ურთიერთობა, რომლის დასრულებისათვის გამოიყენება „ხელშეკრულების მოშლის“ ინსტიტუტი. აქედან გამომდინარე ამ მუხლში გამოყენებული ტერმინები: „ხელშეკრულებაზე უარი“ და „ხელშეკრულებიდან გასვლა“ - უნდა შეიცვალოს „ხელშეკრულების მოშლით“.

2. სსკ-ის 491-ე მუხლის 1-ლ ნაწილში და 492-ე მუხლში ტერმინი „მოშლა“ უნდა შეიცვალოს ტერმინი „გასვლით“. ამ მუხლებში საუბარია ნასყიდობის ხელშეკრულებაზე. რადგან ნასყიდობის ხელშეკრულებისას როგორც წესი არ ყალიბდება გრძელვადიანი სახელშეკრულებო ურთიერთობა, შესაბამისად ამ მუხლების სათაურში და შინაარსში გამოყენებული ტერმინი „მოშლა“ უნდა შეიცვალოს ტერმინი „გასვლით“. მოშლა მხოლოდ გრძელვადიან ვალდებულებით-სამართლებრივ ურთიერთობას ახასიათებს, ხოლო ნასყიდობა მოკლევადიანი (კონკრეტულ შებრუნებად შედეგზე ორიენტირებული) ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობაა. ასე, რომ ამ მუხლში ტერმინოლოგია შესაცვლელია ქართველი

კანონმდებლების მიერ.

3. სსკ-ის 541-ე მუხლის სათაურსა და ტექსტში მითითებულია „ხელშეკრულებაზე უარი“, უნდა იყოს „ხელშეკრულების მოშლა“, რადგან ამ მუხლით მოწესრიგებულია ქირავნობის სახელშეკრულებო ურთიერთობა, ქირავნობის ხელშეკრულება კი გრძელვადიანი ურთიერთობაა და შესაბამისად მასზე ვრცელდება ხელშეკრულების მოშლის პირობები.

4. სსკ-ის 636-ე და 637-ე მუხლის სათაურსა და შინაარსში გამოყენებულია „ხელშეკრულების მოშლა“, უნდა იყოს „ხელშეკრულებიდან გასვლა“ რადგან როგორც ნორმის დისპოზიციიდან ირკვევა მუხლი ეხება ნარდობის ხელშეკრულებას, რომელიც მოკლევადიანი (კონკრეტულ შემთხვევებზე შედეგზე ორიენტირებული) სახელშეკრულებო ურთიერთობაა.

5. სსკ-ის 809-ე მუხლის მე-2 ნაწილში და 812-ე მუხლის 1-ლ ნაწილში მითითებულია ხელშეკრულებაზე უარის თქმაზე, ამ მუხლის დისპოზიციით კი მოწესრიგებულია დაზღვევის სახელშეკრულებო ურთიერთობა, რომელიც გრძელვადიანი ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობაა. შესაბამისად „უარი“ უნდა შეიცვალოს „მოშლით“.

6. სსკ-ის 938-ე მუხლის 1-ლ და 2-ე ნაწილებში მითითებულია „უარი თქვას“ და „ხელშეკრულებიდან გასვლა“, ორივე შემთხვევაში უნდა იყოს „ხელშეკრულების მოშლა“, რადგან ნორმით მოწესრიგებულია ერთობლივი საქმიანობის ხელშეკრულებაზე, რომელიც თავისი შინაარსით გრძელვადიანია და შესაბამისად ვრცელდება ხელშეკრულების მოშლის წესები. ასე რომ სსკ-ის 491-ე, 492-ე, 636-ე, 637-ე მუხლებში მითითებულია „ხელშეკრულების მოშლა“, უნდა იყოს „ხელშეკრულებიდან გასვლა“. ხოლო სსკ-ის 399-ე, 541-ე, 809-ე, 812-ე, 938-ე მუხლებში მითითებულია „ხელშეკრულებიდან გასვლა (უარი)“

და უნდა იყოს „ხელშეკრულების მოშლა“.

7. სსკ-ის მერვე თავის სათაურია „ანდერძის შეცვლა ან მოშ-ლა“ და შემდგომ პირველივე მუხლში საუბარია მოანდერძის მიერ ანდერძის მოშლისა და შეცვლის უფლებაზე. ორივე შემთხვევაში ტერმინი მოშლა აშკარად ზედმეტია, რადგან მოშლა როგორც ტერმინის და ინსტიტუტის გამოყენების მიზანშეწონილობა ჩვენ დავასაბუთეთ ხელშეკრულებასთან მიმართებაში, ამ თავის სათაურად ჩვენ ვთვლით, რომ უპრიანია ჩამო-ყალიბდეს ანდერძის „შეცვლა და გაუქმება“, ხოლო შესაბამის მუხლში მიეთითოს ანდერძის შეცვლასა და გაუქმების უფლებაზე.

სსკ-ში ერთი სამართლებრივი ინსტიტუტი 2 ტერმინითაა გადმოცე-მული. კოდექსის სრულყოფის მიზნით, კანონმდებელს ტერმინოლოგიის დაზუსტებისა და უნიფიკაციის სახით რეკომენდაციას ვთავაზობთ. კერ-ძოდ, სამართლის ადრესატისათვის კანონის მარტივად გაგებისათვის მიზანშეწონილი და მნიშვნელოვანია, რომ სსკ-მა ორი სინონიმური ტერმინიდან – „ხელშეკრულებაზე უარი“ და „ხელშეკრულებიდან გას-ვლა“ – და ტერმინიდან – „ხელშეკრულების მოშლა“ და „ხელშეკრულების შეწყვეტა“ – ერთ-ერთზე უარი თქვას. კერძოდ მიზანშეწონილად მიგვაჩ-ნია ცნების – „ხელშეკრულებიდან გასვლის“ – დატოვება, და უარი უნდა ვთქვათ ტერმინზე „ხელშეკრულებაზე უარი“, ვინაიდან ხელშეკრუ-ლებაზე უარის ინსტიტუტი უფრო ფართ ცნებაა და იგი თავის თავში მოიცავს, როგორც ხელშეკრულებიდან გასვლას, ისე ხელშეკრულების მოშლას. ყველგან სადაც გამოყენებულია ტერმინი „ხელშეკრულებაზე უარი“ შეიცვალოს ტერმინით „ხელშეკრულებიდან გასვლა“, ხოლო იმ ადგილებში სადაც უარი გულისხმობს, როგორც ხელშეკრულებიდან გას-ვლას ისე ხელშეკრულების მოშლას მიეთითოს ორივე ინსტიტუტზე

(მაგალითად: სსკ. მუხლები 405 და 398.3). და მეორე შემთხვევაში ცნების - „ხელშეკრულების მოშლის“ - დატოვება, და უარი უნდა ვთქვათ ტერმინზე „ხელშეკრულების შეწყვეტა“, ვინაიდან შეწყვეტის ინსტიტუტი წარმატებით გამოყენებულია ვალდებულებით სამართალში ვალდებულების შეწყვეტის აღსანიშნავად (სსკ. კარი მე-6 „ვალდებულების შეწყვეტა“). ასე მაგალითად:

□ სსკ-ის 352-ე მუხლის სათაურია „ხელშეკრულებაზე უარის თქმის შედეგები“ სასურველია აქ გამოყენებული იქნას ტერმინი „ხელშეკრულებიდან გასვლა“ და ეს ნორმა ასე ჩამოყალიბდეს „ხელშეკრულებიდან გასვლის შედეგები“

□ სსკ-ის 405-ე მუხლით მოწესრიგებულია ვალდებულების დარღვევა ორმხრივი ხელშეკრულების დროს. ჩვენ ვფიქრობთ ეს ნორმა ეხება როგორც მოკლევადიან ისე გრძელვადიან ხელშეკრულებებს და შესაბამისად აქ საუბარი უნდა იყოს ვალდებულების დარღვევისას როგორც ხელშეკრულების მოშლაზე ისე ხელშეკრულებიდან გასვლაზე. ასეთ შემთხვევაში ნორმის შინაარსის მიხედვით უნდა დადგინდეს, რომელი ინსტიტუტია ნაგულისხმევი მუხლში. ხოლო როდესაც მსგავსი საკითხები სასამართლოს განხილვის საგანი ხდება სასამართლო ადგენს ხელშეკრულების შინაარსის მიხედვით, რომელ ინსტიტუტს გულისხმობენ მხარეები.

□ შეცვლილი გარემოებებისადმი ხელშეკრულების მისადაგების ინსტიტუტი რეალურად წინაპირობაა როგორც ხელშეკრულებიდან გასვლის ისე მოშლის, თუმცა სსკ-ის 398.3-ე მუხლის დისპოზიციის თანახმად ეს ინსტიტუტი მხოლოდ ხელშეკრულებიდან გასვლის წინაპირობაა. „მხარეები ჯერ უნდა შეეცადონ, რომ ხელშეკრულება

მიუსადაგონ შეცვლილ გარემოებებს. თუკი შეუძლებელია ხელშეკრულების მისადაგება შეცვლილი გარემოებებისადმი, ან მეორე მხარე ამას არ ეთანხმება, მაშინ იმ მხარეს, რომლის ინტერესებიც დაირღვა, შეუძლია უარი თქვას ხელშეკრულებაზე“. აქ არაფერია ნათქვამი ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტზე, მაშინ როდესაც სსკ-ის 398-ე მუხლის ანალოგ გსკ-ის 313.3-ე მუხლის დისპოზიციაში კი პირდაპირაა მითითებული ხელშეკრულების მისადაგებისას „გრძელვადიანი ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობების შემთხვევაში ხელშეკრულებაზე უარის თქმის ნაცვლად გამოიყენება ხელშეკრულების მოშლა“.

ვფიქრობთ, რომ ქართველ კანონმდებლებს უბრალოდ გამორჩათ მუხლის ამ ნაწილის დამატება სსკ-ში და მასში გრძელვადიან სახელშეკრულებო ურთიერთობებისას შეცვლილი გარემოებებისადმი მისადაგების ინსტიტუტი აუცილებლად უნდა იქნეს გათვალისწინებული.

ხელშეკრულებიდან გასვლის თავი იწყება ხელშეკრულებიდან გასვლის შედეგების მოწესრიგებით ვფიქრობთ, თავდაპირველად უნდა ჩამოყალიბდეს ამა თუ იმ ინსტიტუტის ზოგადი დებულებები, შემდგომ წინაპირობები, თანმდევი პროცედურები და ბოლოს შედეგები. აქ ვხვდებით კოდექსის სტრუქტურულ ხარვეზს.

ხელშეკრულებიდან გასვლისა და მოშლის ერთ-ერთი პირობაა მოვალის მიერ ვადის გადაცილებით ვალდებულების დარღვევა, თუმცა სსკ-ში ვალდებულების დარღვევის კარში ცალკე თავადაა გამოყოფილი ეს ერთი პირობა და დანარჩენებს ეთმობათ მხოლოდ რამდენიმე მუხლი. ვფიქრობთ, ცალკე თავის დამატებას საჭიროებს კოდექსი ნაწილობრივი (შეუსაბამო) შესრულების, ვალდებულების შეუსრულებლობის და შესრულების შეუძლებლობის რეგულირებისათვის.

სსკ-ის 405.2(ა) მუხლის ფორმულირებით, დამატებითი ვადის დაწესება საჭირო არ არის, როდესაც აშკარაა, რომ მას არავითარი შედეგი არ მოჰყვება. ამ განმარტებაში სავარაუდოდ იგულისხმება შემთხვევა, როდესაც შესრულება შეუძლებელია, თუმცა შესრულების შეუძლებლობის ინსტიტუტი სსკ-ში არ არის განმარტებული, როგორც ვალდებულების შეუსრულებლობის ერთ-ერთი სახე. ვფიქრობთ, შესრულების შეუძლებლობის ინსტიტუტი ხელშეკრულებიდან გასვლისას მეტად აქტუალურია და შესაბამისად სსკ-ში ის ცალკე თავად უნდა გამოიყოს.

მოვალის სახელშეკრულებო ინტერესის დაცვის ბერკეტი ჩადებულია სსკ-ის 405.3 (დ) მუხლში, რომელიც შესაგებლის წარდგენის უფლებას აძლევს მოვალეს. რადგან, შესაგებელი მოთხოვნის უფლებაა, იგი სავარაუდოდ გულისხმობს მოვალის უფლებას, დაამტკიცოს ვალდებულების შესრულების შესაძლებლობა, მაგრამ ამ შემთხვევაში, კოდექსში დაუკონკრეტებელია, როდის აქვს მოვალეს ამ ბერკეტის გამოყენების უფლება, ხელშეკრულებიდან გასვლის შესახებ შეტყობინების გაგზავნის შემდეგ, თუ მანამდე?

სსკ-ში ერთი და იგივე მნიშვნელობის გამოსახატავად ზოგ ადგილას გამოყენებულია ტერმინი „ზიანი“ ზოგ ადგილას „ზარალი“, ვფიქრობთ, რომ ტერმინები ზიანი და ზარალი გამოყენებული უნდა იყოს შემდეგი კონტექსტების შესაბამისად: ზარალის _ მიყენება ხდება, ხოლო ზიანის _ ანაზღაურება. ვფიქრობთ, სსკ-ში იქ, სადაც საუბარია შედეგზე უნდა გამოვიყენოთ ტერმინი „ზარალი“, რადგან სამოქალაქო განათლების ლექსიკონის თანახმად ზარალი განმარტებულია შემდეგნაირად: - „ზარალი (loss, losses) ეს არის სახელმწიფოს, მეწარმის, მომხმარებლის ან შუამავლის მატერიალური, ქონებრივი და ფინანსური დანაკარგი ...“,

შესაბამისად ზარალი არის შედეგი, რაც დადგა ხელშეკრულების შეუსრულებლობით.

როგორც თემაში განხილული სამართლებრივი საკითხების შესწავლის საფუძველზე გამოიკვეთა, რესტიტუციის პრინციპის განხორციელების წინაპირობებია: ნამდვილი ხელშეკრულების არსებობა, ხელშეკრულების მოკლევადიანობა, ხელშეკრულებიდან გასვლა და ხელშეკრულების დარღვევა. თუ ეს ყველა პირობა არსებობს და არ განხორციელდება რესტიტუციის პრინციპი ადგილი ექნება უსაფუძვლო გამდიდრებას. თუმცა არსებობს სსკ-ის 448 მუხლი (ანალოგია: გსკ-ის 397 მუხლი, რფსკ-ის 415 მუხლი), რომლის რესტიტუციის პრინციპთან მიმართებაში განმარტება მნიშვნელოვანია. ამ მუხლზე დაყრდნობით რესტიტუციის პრინციპის დაწესება დამოკიდებულია მხარეთა გადაწყვეტილებაზე, მიმართავენ ისინი დაცვის საშუალებებს თუ არა. აქედან გამომდინარეობს, რომ რესტიტუციის ნორმის გამოყენება არ არის იმპერატიული მოთხოვნა.

რესტიტუცია როგორც ასეთი ტერმინოლოგიურად გამოყენებულია სსკ-ში მხოლოდ ერთ მუხლში, კერძოდ მუხლი 508-ის სათაურად „ორმხრივი რესტიტუცია ვალდებულების შეუსრულებლობისას“, თუმცა მას არეგულირებს ხელშეკრულებიდან გასვლის თავის პირველი 352-ე მუხლი „ხელშეკრულებაზე უარის თქმის შედეგები“. ვფიქრობთ ამ მუხლის სათაური უნდა იყოს ორმხრივი რესტიტუცია ან ორმხრივი რესტიტუციის პრინციპი, როგორც ხელშეკრულებიდან გასვლის შედეგი.

აშშ-სა და ინგლისის კანონმდებლობა (აშშ-ს ერთიანი სავაჭრო კოდექსი მუხლი 2.106.3,4 და 2ა-505.1,2) მიუთითებს და აღიარებს ნაწილობრივ/არასრულ რესტიტუციას. ვფიქრობთ ესეც პრაქტიკაში რეალურად

არსებული პრეცედენტი და რეგულირებას მოითხოვს კანონის მხრიდან. ნაწილობრივი/არასრული რესტიტუცია გულისხმობს, რომ გრძელვადიანი ხელშეკრულებების დროს რესტიტუცია ვრცელდება იმ ნაწილში, რომელიც უკვე განხორციელდა ან უნდა განხორციელებულიყო. რესტიტუციის პრინციპი არ ვრცელდება მომავალში განსახორციელებელ მოქმედებებზე, გარდა იმ შემთხვევებისა როდესაც არსებობს აშკარა ვარაუდი იმისა, რომ ხელშეკრულება არ შესრულდება. ხელშეკრულებიდან გასვლისას ჯერ კიდევ შეუსრულებელი ძირითადი ვალდებულებები განხორციელებას ადარ ექვემდებარება.

რესტიტუციის პრინციპის განხორციელება არ არის აბსოლუტურად უვადო. იგი ვადიანია თუ საქმე ეხება ნასყიდობის ხელშეკრულებას და მასში გათვალისწინებულია ვარგისიანობის ვადა. საგარანტიო ფურცელი მოიცავს პირობას თუ რა დროის მანძილზე შეიძლება ხელშეკრულებიდან გასვლა. ამ დროის გასვლის შემდეგ არ დადგება რესტიტუციის პრინციპით გათვალისწინებული შედეგი.

სსკ-ის 398-ე მუხლი ჩვენი აზრით ხარვეზიანია, რადგან იგი ხელშეკრულების მხარეს აძლევს უფლებას, დაუსაბუთებლად განაცხადოს უარი ხელშეკრულების მისადაგებაზე, რითაც იზღუდება სასამართლოსათვის მიმართვის გზით ხელშეკრულების მისადაგების განხორციელება, „ხელშეკრულების მოდიფიცირების მოთხოვნის უფლება“.

სსკ-ის 399-ე მუხლი ის ერთადერთი სახელმძღვანელო მუხლია რომლიდანაც უნდა გამომდინარეობდეს ხელშეკრულების მოშლის სხვა ნორმები. იგი ჩაწერილია ვალდებულების დარღვევის კარის პირველ თავში, რომელიც ეხება ზოგად დებულებებს, მაშინ, როდესაც

ხელშეკრულებიდან გასვლას ცალკე თავი აქვს მიძღვნილი სულ სხვა კარში, რომელსაც სახელშეკრულებო სამართლი ეწოდება. თუ ხელშეკრულებიდან გასვლა და ხელშეკრულების მოშლა თანაბარი დანიშნულების მქონე ინსტიტუტებია, ჩვენთვის გაუგებარია, რატომაა ისინი სსკ-ში ცალ-ცალკე სხვადასხვა ნაწილში და რატომ ეთმობა ერთს მთლიანი თავი, ხოლო მეორეს მხოლოდ ერთი მუხლი.

ვფიქრობთ, რომ მიზანშეწონილია კოდექსში ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტს დაეთმოს ცალკე თავი, რომელშიც, თანმიმდევრობით ჩამოყალიბდება ამ ინსტიტუტის ზოგადი დებულებები, შემდგომ წინაპირობები, თანმდევი პროცედურები და ბოლოს, შედეგები. რითაც იგი გაემიჯნება ხელშეკრულებიდან გასვლის ინსტიტუტს. აქ ვხვდებით კოდექსის სტრუქტურულ ხარვეზს.

სსკ-ში, როგორც დასკვნებიდან გამომდინარეობს ვხვდებით მთელ რიგ ხარვეზებს და აუცილებელია კანონმდებელმა მათ დახვეწაზე იზრუნოს.

ნაშრომის აპრობაცია

დისერტაციის თემაზე კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტის საგამოცდო კომისიაში დაცულ იქნა სამი კოლოკვიუმი და ორი სემინარი:

კოლოკვიუმები:

1. კოლოკვიუმი 1 – ხელშეკრულებიდან გასვლის სამართლებრივი რეგულირება საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით
2. კოლოკვიუმი 2 – რესტიტუციის პრინციპი საქართველოსა და ევროპის ქვეყნების სამოქალაქო სამართალში
3. კოლოკვიუმი 3 – ხელშეკრულების მოშლა, როგორც ხელშეკრულების

გაუქმების ინსტიტუტი

სემინარები:

1. სემინარი 1 – საავტორო უფლების შინაარსი, მისი დაცვის პრობლემების კვალდაკვალ“
2. სემინარი 2 – რეაბილიტაციის საქმის წარმოების თავისებურებანი ქართული სამართლის მიხედვით

**სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შედეგები გამოქვეყნებულია
შემდეგ პუბლიკაციებში:**

სტატიები:

- 1) ხელშეკრულების გაუქმება, როგორც ხელშეკრულების დასრულების შედეგი. კავკასიის საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი „კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის მაცნე“. № 10 თბ., 2016. გაზაფხული- ზაფხული. გვ. 83-87.
- 2) რესტიტუციის პრინციპი და მასთან დაკავშირებული პრობლემები სამოქალაქო სამართალში. საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტის ჟურნალი „ქართული უნივერსიტეტის შრომები“. (ნაშრომში ბეჭდვის პროცესშია).
- 3) ხელშეკრულებიდან გასვლის ინსტიტუტი, მისი დაშვებისა და დაუშვებლობის პირობები. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“. № 3. თბ. 2017. გაზაფხული- ზაფხული. გვ. 136-145.
- 4) საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის საკანონმდებლო ხარვეზები ხელშეკრულების დასრულების ინსტიტუტებთან მიმართებაში. შპს

ევროპის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის საერთაშორისო სამეცნიერო რეფერირებადი ჟურნალი „სამართალი და მსოფლიო“. № 6. თბ. 2017. გაზაფხული- ზაფხული. გვ. 134-147.

კონფერენციები:

1) ხელშეკრულების გაუქმების ინსტრუმენტები საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით. კონფერენცია კსუ – მესამე საერთაშორისო კონფერენცია 2015. 02.05.

2) ხელშეკრულების გაუქმების სახელმძღვანელო პრინციპები საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით. კონფერენცია სტუ – IV საერთაშორისო სიმპოზიუმი „მეორე მსოფლიო ომი და სამხრეთ კავკასია“ 2015. 2-3 ივნისი.

3) ხელშეკრულების დარღვევის ძირითადი ასპექტები. კონფერენცია სტუ – V საერთაშორისო სიმპოზიუმი “ევროპა და სამხრეთ კავკასია“ 2016. 23-24 ივნისი.

4) ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტი და მისი განხორციელების წინაპირობები, კონფერენცია კსუ – მე-V საერთაშორისო კონფერენცია 2017. 20 მაისი.

5) ხელშეკრულების მოშლის ინსტიტუტის სამართლებრივი რეგულირება, კონფერენცია სტუ – საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „გლობალიზაცია და ბიზნესის თანამედროვე გამოწვევები“. 2017. 19-20. მაისი. შრომების კრებული II, თბ., სტუ, 2018, გვ. 326-330.

Caucasus International University
Faculty of Law

Right of Authorship

Nino Pipia

**The peculiarities withdrawal from the contract and termination of the contact
under the Georgian legislation**

Abstract Dissertation Presented for the Degri of Doctor of Low

Tbilisi, 0192, Georgia 2019

The scientific work is done at the Faculty of Law Administration of the Caucasus International University

Research Director: **Levan Dundua**

Doctor of Law

Caucasus International University

Associate Professor

Official reviewers: **1. Nino Meskhishvili**

Doctor of Law

Associate Professor

2. Karlo Bzishvili

Doctor of Law

Associate Professor

Defence of the thesis will take place on November 25, 2019, 17:00 pm in the Dissertation Council of the Caucasus International University Faculty of Law.

Address: 0192 Cargal Str, CIU, Building 1, Room 305.

Read the thesis is possible in the library of the Caucasus International University.

Secretary of the Dissertation Board

Doctor of Law

Caucasus International University

Associate Professor:

Aleksandre Giorgidze

Summary

Introduction to the present study – **“The peculiarities withdrawal from the contract and termination of the contact under the Georgian legislation”** starts with brief overview termination of the contact and withdrawal from the contract as the institute of law. In the introduction the subject matter, purpose of the research, problem, source, object, subject, theoretical basis of the thesis, methodology, scientific innovation, value and thesis approbation are discussed.

Chapter One _ “General characteristics of the legal institutions withdrawal from the contract and termination of the contact” includes the following issues: general characteristics of the institute for termination of the contact and withdrawal from the contract.

This chapter addresses to the problem whether withdrawal from the contract and repudiation of the contract, as well as the termination of the contract and ending of the contract are the synonymous concepts or not. When deciding on the specific case, despite the terminology used in the legislation or in the contract, we should know which one is long-term and short-term contract and then we should apply this or that article to specific case regardless of whether the terminology such as termination of the contract, ending of the contract, repudiation of the contract, withdrawal from the contract or the revocation of the contract is used or not.

We justify the need for the reform and we offered the recommendation to the legislators in terms of terminology unification. We established the concept of the legal institution of the withdrawal from the contract and the termination of the contract with the Civil Code of Georgia, the Federal Republic of Germany, and Russian Federation by using the comparative analysis. Among them terminological differences, and difference in accordance with the current legal regulation. We determined the importance of each institution and distinguished them from each other.

“Termination of the contract” referred to in Articles. 491, 492, 636 and 637 of the Civil Code of Georgia shall be replaced with “withdrawal from the contract”. And

“withdrawal from the contract” (repudiation) referred to in Articles. 399, 541, 809, 812 and 938 shall be replaced with “the termination of the contract”. “Amendment or Termination of a will” referred to in chapter eight of Civil Code of Georgia shall be replaced with “Amendment or Revocation of a will” and the right to change and abolish of the will shall be referred in the relevant article.

We generally reject the term “repudiation of the contract” and prefer the term “withdrawal from the contract”, as the repudiation of the contract is a broad concept, and we shall not use it for the ending of the contract. Also we reject the term “ending of the contract” and we recognize the term “termination of the contract” as the ending institute is successfully established for marking the termination of the obligation. In this chapter we also speak of compulsory implementation of the contract, the institute of revocation of the contract as the fact that is established by the court.

Chapter II _ “Withdrawal from the contract”. The chapter deals with: the lawful and contractual preconditions of the withdrawal from the contract; Inadmissible conditions of the withdrawal from the contract; the procedures of the withdrawal from the contract.

We set out a structural gap of the Civil Code of Georgia concerning the chapter of the withdrawal from the contract. We examine the basis of obvious assumption and criteria for determining the essential and minor violations on the example of the UN Convention on Contracts for the Sale of Goods 1980; the necessity of spreading the article about the notice; the peculiarity of the expression of the will of the withdrawal from the contract; the non-absolutism of extra time and its positive significance; the notice as bilateral transaction and the importance of determining the fact of its sending; the right to assert defence under Article 405.3(D) of the Civil Code of Georgia; the difference between the institutes of damage and harm; the deliberate and negligent violation of the obligation the criteria of inadmissibility to the withdrawal from the contract. The Civil Code of Georgia shall define the content of the notice, the form of sending it, the purpose and importance that it only has the

meaning of warning and the court must only confirm the withdrawal from the contract. Because, the harm is inflicted and the damage is claimed. We think that when the Civil Code of Georgia applies to the outcome, we shall use the term „damage”, and when the mentioned Code applies to action, we shall use the term “harm”.

The Civil Code of Georgia shall define the term of the implementation of right to assert defence of when it has the possibility for exercising the right before or after receiving the notice about the withdrawal from the contract. We see it expedient to determine the timeframe for asserting the defence only after the party receives the notice about the withdrawal from the contract.

Chapter III _ “Legal consequences of withdrawal from the contract”. From the scope of our research, this chapter studies: the principle of bilateral restitution in civil law; the obligation of restitution in kind; the obligation of monetary compensation; the obligation to pay damages.

According to the English Common Law, on the basis of theory of Markesinis, we discuss the requirement for the release of the principle of restitution and at the same time we discuss the burden of the proof; the preconditions for the implementation of the principle of restitution; the unreasonable enrichment on the principle of restitution; the non-imperative use and non-absolute perpetuity of the principle of restitution based on the Articles 448 of The Civil Code of Georgia, Articles 397 of The German Civil Code and Articles 415 of The Civil Code of Russian Federation; the means and terms of returning the property; the partial restitution and the necessity of the existence of partial/incomplete restitution on the example of the legislation of United States of America and England (Uniform Commercial Code of USA, Articles 2.106.3,4 and 2a-505. 1,2); the impossibility of the execution of intentional and negligent culpability; the separation and significance of the terms “damage” and “harm”.

Chapter IV _ “Termination of the contract”. This chapter studies and analyzes: preconditions of the termination of the contract; Timeframes of the termination of the

contract; the principle of restitution upon the termination of the contract; the right to claim damage upon the termination of the contract; the termination of the conditions of the Labor Agreement.

We define the shortcoming of Article 398.3 of the Civil Code of Georgia on the example of Article 313.3 of the analogue German Civil Code in relation to the institute of adapting a contract to the changed circumstances; we discuss the structural shortcoming of the Civil Code of Georgia in relation to the institute of the termination of the contract; we provide important insight into additional regulation and we offer the recommendation to the legislators to partially (improperly) execute and add one extra chapter for the institutes incapable of implementation as one of the types of the non-performance of the obligation in the Civil Code of Georgia. We recommend the lawmakers to conform the legislation of Georgia to International treaties in relation to the Labor Code of Georgia.

Chapter V – “The peculiarities of the termination of the contact in the Bankruptcy Law”. This chapter deals with the problem, whether the Bankruptcy Law is in compliance with the Civil Code of Georgia and the Labor Code of Georgia. We set out legislative shortcomings and recommend the lawmakers to their amendment.

Thus, the paper demonstrates the discussion of legislative instruments withdrawal from the contract and termination of the contact on the example of the Georgian and European legislation; it also demonstrates the analysis of the shortcomings in the Georgian legislation and provides the ways to correct them. The definition is established and determined for the articles according to which the law shall be clear for the addressee.